

" Waterkwaliteit en visbestand in de plas De Bocht in Willebroek anno 2023 "

1. Inleiding

De plas De Bocht in Willebroek heeft een recreatieve functie en is naast hengelwater ook bekend als zeil- en surfwater. De plas is ontstaan uit de zandafgravingen die noodzakelijk waren voor de aanleg van de E19 van Brussel naar Antwerpen. De plas heeft een oppervlak van 34,4 hectare. Bijna de helft van de plas heeft een diepte van meer dan 9 meter.

2. Waterkwaliteit

a) Huidige toestand

De plas De Bocht in Willebroek behoort niet tot een waterlichaam en wordt dus niet bemonsterd voor de Europese Kaderrichtlijn Water. Wel wordt De Bocht bemonsterd voor de Zwemwaterrichtlijn. De Bocht voldoet aan de kwaliteitseisen voor zwemwater.

Een aantal fysisch-chemische parameters die in het kader van zwemwaterkwaliteit bemonsterd worden, kunnen wel getoetst worden aan de VLAREM-normen. Deze normen werden in 2022 gehaald voor geleidbaarheid, temperatuur en doorzicht, maar niet voor zuurstofverzadiging en zuurtegraad.

b) Toekomstperspectieven

De plas De Bocht in Willebroek valt onder de gebiedsgerichte prioritering aandachtsgebied klasse 5. De goede ecologische toestand wordt verwacht na 2033, maar met potentieel voor sterke vooruitgang door uitvoering van de acties opgenomen in stroomgebiedbeheerplannen SGBP3 en SGBP4. In SGBP3 werden geen gebiedsspecifieke acties rond de plas De Bocht gedefinieerd. Er worden enkel doelstellingen geformuleerd voor de als Vlaams waterlichaam afgebakende vlakvormige waterlichamen.

3. Afvissingen in 2022

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) heeft AquaTerra-KuiperBurger B.V. (ATKB) opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visstandonderzoek in 2022.

a) Inleiding

De bemonsteringen van De Bocht zijn uitgevoerd op 25 en 26 oktober en op 1 november 2022. In totaal zijn zeven locaties bemonsterd. In het open water zijn twee stortkuiltrekken en twee zegenrondgooien met een diepe, 225 meter lange zegen uitgevoerd. De oeverzone is op drie locaties elektrisch bemonsterd over een lengte van 125 meter per traject. Door de beperkte ruimte in het waterlichaam zijn de stortkuiltrekken uitgevoerd over een lengte van 800 meter per traject.

b) Soortensamenstelling

Er worden drie stromingsgilden onderscheiden:

- Eurytopen: soorten die geen specifieke voorkeur hebben voor stromend of stilstaand water;
- Limnofielen: soorten met een voorkeur voor stilstaand water;
- Rheofielen: soorten met een voorkeur voor stromend water.

In De Bocht zijn in totaal acht vissoorten aangetroffen. Hiervan behoren zes soorten tot het eurytope gilde, namelijk aal, baars, blankvoorn, brasem, pos en snoek. Rietvoorn is de enige aangetroffen limnofiele vissoort.

Ook is één exoot aangetroffen, namelijk zonnebaars.

Tijdens de bemonstering is eveneens gelet op de aanwezigheid van uitheemse kreeften en/of krabben. In totaal zijn drie gevlekte Amerikaanse rivierkreeften (n=2 stortkuil, n=1 zegen) en vier Chinese wolhandkrabben (n=1 stortkuil, n=3 zegen) aangetroffen.

Vergelijking afvissingen in 2012 en 2022

In 2012 (Hop, 2013) is eerder onderzoek gedaan naar de visstand in De Bocht.

In Tabel 14 is een overzicht gegeven van de soortensamenstelling in 2012 en 2022.

Met acht aangetroffen vissoorten is de soortenrijkdom in 2022 lager dan in 2012. Soorten als driedoornige stekelbaars, giebel, karper, kleine modderkruiper, bittervoorn en zeelt zijn wel in 2012 aangetroffen, maar niet tijdens de bemonstering in 2022. Voor deze soorten geldt dat de aangetroffen aantallen in 2012 dermate laag waren dat het al dan niet aantreffen van deze soorten met name op toeval berust. Aal is in 2012 enkel in de fuiken gevangen. In 2022 is fuikvisserij niet ingezet en is deze soort met actieve vangtuigen gevangen.

c) Omvang van het visbestand

In Tabel 5 en Tabel 6 is de geschatte omvang van het totale visbestand in De Bocht gegeven in respectievelijk kilogram en aantal per hectare.

De omvang van het visbestand in De Bocht is geschat op 9,3 kg/ha en 1.133 stuks/ha. Op basis van biomassa bestaat het bestand voornamelijk uit eurytopen (99%).

De exoten hebben een aandeel van 1% en de limnofielen hebben een verwaarloosbaar aandeel van <1%.

Op soortniveau bestaat het bestand voornamelijk uit baars (37%), gevolgd door blankvoorn (25%) en brasem (21%).

Op basis van aantallen bestaat het visbestand eveneens met name uit eurytope vis (98%), gevolgd door exoot zonnebaars (2%). De limnofiele soort rietvoorn maakt op basis van aantallen minder dan 1 % uit van het totaal.

Op soortniveau wordt brasem het meest frequent aangetroffen (36%), gevolgd door blankvoorn en baars (beiden 31%).

Besluit

De omvang van het visbestand in De Bocht is dus geschat op 9,3 kg/ha en 1.133 stuks/ha. Op soortniveau bestaat het bestand voornamelijk uit baars (37%), gevolgd door blankvoorn (25%) en brasem (21%).

Vergelijking visbiomassa's in 2012 en 2022

In Tabel 15 is een overzicht gegeven van de geraamde visbiomassa's in 2012 (Hop, 2013) en 2022.

De biomassa van het visbestand is met 9,1 kg/ha in 2012 en 9,3 kg/ha in 2022 nagenoeg gelijk.

Op soortniveau zijn wel enkele kleine verschillen zichtbaar. De verschillen gaan veelal om slechts enkele kilogrammen per hectare waardoor het aantreffen van enkele grotere exemplaren, ongeacht de vissoort, al een relatief grote invloed kan hebben op de biomassaramingen.

Tijdens de bemonstering in 2012 zijn met name exemplaren in de lengteklasse van >0+-15 centimeter aangetroffen (165 stuks/ha van in totaal 267 stuks/ha). In 2022 was juist de 0+ klasse (éénzomerige vis) zeer abundant aanwezig (1.123 stuks/ha van in totaal 1.133 stuks/ha).

In 2012 werden dertien vissoorten aangetroffen, in 2022 bedraagt het aantal vissoorten acht. Binnen het visbestand zijn de grootste verschillen zichtbaar in de biomassaramingen van het aal-, baars-, blankvoorn- en brasembestand. De ramingen van aal, baars en blankvoorn zijn toegenomen met respectievelijk 0,9 kg/ha, 1,4 kg/ha en 1,8 kg/ha. De biomassa van het brasembestand is verminderd van 4,5 kg/ha in 2012 naar 1,9 kg/ha in 2022.

d) Viswatertypering

De Bocht is een diepe, heldere plas met relatief weinig vegetatie. Submerse vegetatie is tot een diepte van circa 8 meter aangetroffen in beperkte hoeveelheden. Drijfbladvegetatie is niet aangetroffen. Emerse vegetatie is wel aangetroffen in de oeverzone en was relatief abundant aanwezig.

Het visbestand wordt op basis van biomassa gedomineerd door baars, blankvoorn en door brasem. Al gaat het om zeer lage biomassa's per hectare. Op basis van aantallen wordt brasem het meest frequent aangetroffen, op de voet gevolgd door blankvoorn en baars. Van alle drie de soorten zijn de geraamde aantallen voor het grootste gedeelte gebaseerd op de 0+ klasse. Snoek is de belangrijkste predator.

De aangetroffen vegetatie is meer kenmerkend voor een brasem-snoekbaarswatertype. Brasem is wel op basis van aantallen het meest frequent aangetroffen, maar de onderlinge verschillen met blankvoorn en baars zijn minimaal. Ook gezien de overige aangetroffen soorten en het grote doorzicht is gekozen voor baars-blankvoorn viswatertype.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, januari 2024

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger mevrouw Gwenny DE VROE in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Zuhail DEMIR :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2023-2024 , vraag nr.
172 van 1 december 2023 } .

TABELLEN

Tabel 5 Raming van het visbestand in De Bocht (kg/ha) in 2022.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	0,9	-	-	-	-	0,9
	Baars	3,4	3,1	-	0,2	0,1	-
	Blankvoorn	2,3	2,2	-	0,1	-	-
	Brasem	1,9	1,9	-	-	-	-
	Pos	0,0	-	0,0	-	-	-
Limnofiel	Rietvoorn	0,0	0,0	0,0	-	-	-
Exoot	Zonnebaars	0,1	0,0	0,0	-	-	-
	Subtotaal	8,6	7,2	0,1	0,3	0,1	0,9
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	0,7	-	0,4	0,2	-	-
	Totaal	9,3					

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen

Tabel 6 Raming van het visbestand in De Bocht (stuks/ha) in 2022.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	1	-	-	-	-	1
	Baars	346	344	-	2	1	-
	Blankvoorn	351	350	-	1	-	-
	Brasem	405	405	-	-	-	-
	Pos	1	-	1	-	-	-
Limnofiel	Rietvoorn	2	1	2	-	-	-
Exoot	Zonnebaars	24	24	1	-	-	-
Subtotaal		1.131	1.123	3	3	1	1
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Eurytoop	Snoek	2	-	2	1	-	-
Totaal		1.133					

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen

Tabel 14 Soortensamenstelling in De Bocht in de jaren 2012 en 2022.

Gilde	Vissoort	2012	2022
Eurytoop	Aal	X*	X
	Baars	X	X
	Blankvoorn	X	X
	Brasem	X	X
	Driedoornige stekelbaars	X	-
	Giebel	X	-
	Karper	X	-
	Kleine modderkruiper	X	-
	Pos	X	X
	Snoek	X	X
	Limnofiel	Bittervoorn	X
Rietvoorn		X	X
Zeelt		X	-
Exoot	Zonnebaars	X	X
Aantal soorten		13	8

*Soort enkel aangetroffen in fuik

Tabel 15 *Vergelijking van het visbestand (kg/ha) in De Bocht tussen 2012 en 2022.*

Gilde	Vissoort	2012	2022
Eurytoop	Aal	-	0,9
	Baars	2,0	3,4
	Blankvoorn	0,5	2,3
	Brasem	4,5	1,9
	Driedoornige stekelbaars	0,0	-
	Giebel	0,5	-
	Karper	0,0	-
	Kleine modderkruiper	0,0	-
	Pos	0,1	0,0
	Snoek	1,3	0,7
	Limnofiel	Bittervoorn	0,0
Rietvoorn		0,1	0,0
Zeelt		0,1	-
Exoot	Zonnebaars	0,0	0,1
Totaal		9,1	9,3

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen